
SASTAMALAN MAATALOUSYRITTÄJIEN TYÖHYVINVOINTI

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Mustiala 2016

Leila Rantala

Leila Rantala

TOIMIPISTE

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Maatilatalous

Tekijä	Leila Rantala	Vuosi 2016
Työn nimi	Sastamalan Maatalousyrittäjien työhyvinvointi	

TIIVISTELMÄ

Sastamalan maatalousyrittäjien työhyvinvointihanke on Sastamalan Seurakunnan hallinnoima ja Joutsenten reitin rahoittama hanke auttamaan paikallisten maatalousyrittäjien työhyvinvointia. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Sastamalan seurakunta.

Tarkoituksena oli kartoittaa hankkeen tarpeellisuutta, tuoda hanketta esille sekä luoda työkaluja niin yrittäjille kuin hankkeellekin. Teoriaosuutena on käytetty erilaisia työhyvinvoinnista koottuja teoksia sekä tekijän omalta Aslak-kurssilta saatua kokemusta ja materiaalia.

Kysymyksissä on käytetty paljon omalla Aslak-kurssilla käytettyjä kysymyksiä. Kysymykset lähetettiin sähköpostilla yrittäjille. Kysymykset tehtiin Webropol-ohjelmalla. Kyselystä saatua aineistoa käsiteltiin Webropol-ohjelmassa olevilla toiminnoilla.

Maatalousyrittäjät ovat tyytyväisiä omaan yrittäjyyteensä ja työhyvinvointiinsa, mutta tarvitsevat tukea tukiviidakossa sekä arjen haasteissa. Vaikeimpina asioina yrittäjät pitivät maataloustukeen liittyviä asioita. Opinnäytetyön kautta saatiin uusia asiakaskontakteja apua tarvitseville, joten opinnäytetyön kyselyn tulokset olivat palkitsevia myös hakkeelle itselleen.

Työhyvinvointihankkeella on kysyntää ja hanke onneksi on saanut lisärahoitusta ja laajentunut myös Satakunnan puolelle. Hankkeen tarpeellisuus on tullut selväksi ja ihmiset ovat ottaneet sen hyvin vastaan. Hankkeen tunnettavuuteen tulee panostaa sekä laajentaa se suuremmalle alueelle. Rahoituksen hankinta sekä sopivan työtekijän löytäminen on varmasti haasteellista mutta ei mahdotonta.

Avainsanat Työhyvinvointi, seurakunta, maatalousyrittäjä

Sivut 18 s. + liitteet 24 s.

HAMK
Agriculture and Rural Development
Farm Economics

Author	Leila Rantala	Year 2016
Subject of Bachelor's thesis	Farmers' well-being at work in Sastamala	

ABSTRACT

Farmers' well-being at work in Sastamala project is managed by the Congregation and funded by Swan Route project to help local farmers being well at work. This thesis was commissioned by the Church of Sastamala. The aim of the project was to identify the need, to bring the project up and create tools, as well to farmers, but also for the project. For the theory part I used a variety of literature about work well-being, as well as the experience and the material I obtained from my Aslak course. I used a lot of questions from my own Aslak course. The questions were sent by e-mail to farmers. The questions were made in the Webropol program. The survey data obtained was processed by Webropol program functions. Farmers are satisfied with their own working spirit and well-being, but in need of support for paperwork for the agriculture subsidy application, as well as the challenges of everyday life. The most difficult matters the farmers considered were related to agricultural subsidies. The thesis helped to get new customer contacts for the farmers who needed them so the results of the thesis were also rewarding for the project itself. Wellbeing at Work project will be in demand in the future and the project fortunately has received additional funding and has expanded into the Satakunta area. The need for the project has become clear and people have received it well. The project has to invest in awareness and expanding it to a larger area. To get financing and finding suitable employees will be certainly a challenge but not impossible.

Keywords Well-being at work, Congregation , farmer

Pages 18 p. + appendices 24 p.

SISÄLLYS

1.....	JOHDANTO.....	1
2.....	KYSYLYN TEKEMINEN	2
2.1	Vastaukset.....	4
2.1.1	Tulokset hankkeen etenemisen kannalta.....	5
2.2	Kyselyn kehittäminen.....	7
3.....	VIITEKEHYS	7
3.1	Työuupumus	7
3.2	Työhyvinvointitaidot	9
3.3	Tavoiteajattelu	10
4.....	TUTKIMUS	11
4.1	Vastaukset.....	12
4.2	Vastauksia työhyvinvointiin	14
5.....	TYÖHYVINVOINNIN PARANTAMINEN	16
6.....	LOPPUTULOS	17
7.....	HANKE.....	
7.1	Hankkeen laajeneminen	
8.....	LÄHTEET	18

Liite 1	Kirje yrittäjille
Liite 2	Kyselyn kysymykset
Liite 3	Toimintakertomus Sastamalan Työhyvinvointihankkeesta
Liite 4	Häiriöpäiväkirja

1 JOHDANTO

Sastamalan maatalousyrittäjien työhyvinvointi kiinnosti aiheena lähinnä siksi, että työskentelen työssäni seminologina päivittäin maatalousyrittäjien kanssa ja maatalousyrittäjien murheet helposti vaikuttavat myös omaan työhöni. Hankkeesta luin ensimmäisen kerran paikallisesta lehdestä ja se jäi ajatuksena kytemään, mutta unohdin koko hankkeen jo kertaalleen, kunnes selailin hankkeita, joihin oli saatu rahoitusta. Sieltä löysin taas tämän hankkeen ja otin yhteyttä hankkeen vetäjään. Sastamalan Seurakunnassa otettiin hyvin vastaan ajatukseni opinnäytetyön tekemisestä.

Hanke sinänsä oli mielenkiintoinen, koska vastaavia ei vielä ole ollut ja samalla pääsin kartoittamaan hankkeen tarpeellisuutta. Toivoin myös saavani tarpeellista tietoa maatalousyrittäjiä kuormittavista tekijöistä. Taloudellinen riippuvuus maataloustuista oli suurin kuormittava tekijä. Maatalousyrittäjät ovat käytännön ihmisiä, joilta työnteko sujuu kuin itsestään, mutta taloudellisen tuloksen saaminen lähinnä kirjoituspöydän äärellä on monelle yrittäjälle vieraampi ajatus.

Hankkeen vetäjiltä ja maatalousyrittäjiin liittyviltä sidosryhmiltä vaaditaan paljon käytännön tietoa sekä ajan ja tukipolitiikan tuntemusta. Joka vuosi muuttuvat sanamuodot ja tukiehdot sekä niiden tulkinnat vaikeuttavat maatalousyrittäjän arkea. Maatalousyrittäjät rakastavat työtänsä, mutta työn hallinnollinen rajoittaminen vaikeuttaa arkea.

2 KYSYLYN TEKEMINEN

Sastamalan maatalousyrittäjien työhyvinvointihanke toimi alueella ensimmäistä kertaa. Hankkeen tarkoituksena oli antaa yrittäjille henkistä apua ja näkemystä tilanhoitoon kokonaisuutena. Haasteita alussa oli tuoda maatalousyrittäjille hanke tutuksi. Osa maatalousyrittäjistä vierasti seurakunnan mukanaoloa hankkeessa, mutta seurakunnan roolihan on henkisen hyvinvoinnin lisääminen. Hanke toteutti asiakaskontakteja lopulta 4 %:lla Sastamalan tiloista ja tilaisuuksiin osallistui 5 % Sastamalan maatiloista. Hanke ei kilpaile taloudellisesti maksullisten palvelujen kanssa, koska vastaavaa palvelua ei mistään ole saatavilla. Tarvetta palvelulle on ja tulee olemaan. Hankkeen omaisesti palvelua voi olla vaikea toteuttaa, koska määräaikaisuus ei palvele maatalousyrittäjiä. Hankkeen työntekijällä tulisi olla mahdollisimman laaja käsitys maataloudesta, yrittämisestä, sosiaalisista ja mielenterveydellisistä ongelmista sekä omaa elämän kokemusta riittävästi.

Luottamuksellisuus ja luottamusta herättävä olemus on myös hankkeen vetäjälle ehdoton edellytys onnistua voittamaan maatalousyrittäjien luottamus. Taloudellisista ja kipeistä ongelmista kertominen ei välttämättä ole suomalaiselle luonteelle tyypillistä ja helppoa. Työntekijää helpottaisi kontaktit mahdollisiin sidosryhmiin: työterveyshuoltoon, viranomaisiin yms. Kontaktien ottamista rajoittaa salassapitovelvollisuus, tämä tulisikin ottaa myös huomioon vastaavia työntekijöitä valittaessa.

Hanketyöntekijä tarvitsisi myös välillä työparin, joka toimisi tavallaan ylimääräisinä korvina ja miksei myös hanketyöntekijän kuuntelijana, koska hanketyöntekijä ei voi kertoa kenellekään tiloilla käymiään keskusteluja. Tiloilla voi tulla myös tilanteita, jossa kaikkien oikeusturvan kannalta olisi hyvä olla useampi ihminen kuuntelemassa. Uhkaaviin tilanteisiin työntekijä ei ole joutunut, mutta nyky-yhteiskunnassa päihteiden käytön lisääntyessä sekin on mahdollista. hanketyöntekijäkin tarvitsee siis kuunteluapua, jotta hän ei ylikuormitu ihmisten ongelmien alle. Työhön tulee myös sitoutua, joten työntekijän oman elämän tulee olla hallinnassa eikä siellä saa olla työhön vaikuttavia ongelmia.

Tavoitettavuus maatalousyrittäjän kannalta tulisi olla myös mahdollisimman helppoa: puhelimella, sähköpostilla ja jopa tiloilla käymällä. Tilalle meneminen ja asioihin kiinni

pureutuminen vaatii rohkeutta. Työnkuvan selkiyttäminen ja linjojen vetäminen tarjottavalle avulle on tämänlaisessa pilottihankkeessa ollut myös haastavaa. Työmäärän mitoittaminen sopivaksi maantieteellisten rajojen avulla sekä tilalukumäärien perusteella tulisi miettiä työntekijän jaksamisen kannalta.

Sastamalan maatalousyrittäjien työhyvinvointi kiinnosti ajatuksena lähinnä siksi, että työssäni seminologina kohtaan maatalousyrittäjiä ja mielessäni oli voisiko joillakin keinoilla parantaa sekä maatalousyrittäjien että heidän kanssaan työskentelevien työhyvinvointia. Oma Aslak-kurssini oli myös hyvänä ponnistuslautana tutkimukselle. Käytyämme läpi hankkeen vetäjän ja seurakunnan ajatuksia kyselyn toteuttamisesta sekä kysymysten laadusta ryhdyin tekemään kysymyksiä. Seurakuntaa kiinnosti lähinnä heidän palveluidensa käyttö sekä se miten heidän palvelunsa tulisivat paremmin käyttöön.

Kysymykset testasin omilla opiskelutovereilla ja niistä sekä ohjaavalta opettajalta saadun palautteen perusteella loin kysymykset. Ajatuksena kysymysten testaamisessa oli se, että kysymysten vastaamiseen ei menisi liikaa yrittäjien aikaa sekä se, että kysymykset ymmärrettäisiin oikein. Muutaman kysymyksen muotoilua jouduttiin muuttamaan tämän takia. Kysymyksiä tekemisen jälkeen loin ne webropol-alustalle. Webropol oli suhteellisen helppo alusta tehdä kysely ja pienellä harjoittelulla se onnistui hyvin.

Sähköpostilla lähetettiin linkki maatalousyrittäjille. Sähköpostien lähettämisessä käytettiin MTK:n ja Faba:n sähköpostiosoitteistoja. Kävin myös maatalousyrittäjille tarkoitettussa tilaisuudessa, jossa oli maatalousyrittäjille lähetetty sähköposti sekä kysymyskaavake. Informaatiota kyselystäni annoin myös Kiikan maatalousnaisten tilaisuudessa sekä soitin Putajan maatalousnaisten sihteerille sekä kahdelle maatalousyrittäjälle. Tällä tavalla saatiin myös hanketta tutuksi maatalousyrittäjille. Vastausaikaa jatkettiin vielä ensimmäisen vastausajan jälkeen toiveena saada vielä muutama lisävastaus. Sähköpostimuistutukset lähetettiin myös maatalousyrittäjille sekä MTK:n että Faba:n toimesta. Lisäaika toi lisää vastauksia, mikä oli siis tarpeen.

Maatalousyrittäjät viihtyvät työssään mutta kokevat yhteiskunnalta ja EU:lta tulevat säädökset paikoin kuormittaviksi. Asioita voisi varmasti helpottaa ja antaa maatalousyrittäjien tehdä työtä, jota he haluavat tehdä rauhassa ja riittävällä korvauksella. Päivien rytmittäminen, työjärjestyksen tekeminen, riittävien harrastusten ja ihmiskontaktien luominen auttaisi yrittäjiä arjessa.

Tutustuin ensin hankkeeseen ja sen tarpeisiin. Sopivasti oli tilaisuus

Maatalousyrittäjien riskienhallinnasta, jonka järjestivät Vammalan Seudun Osuuspankki sekä Maatalousyrittäjien työhyvinvointihanke. Tilaisuudessa keskusteltiin maatalojen paloturvallisuudesta, vakuutuksista sekä fyysisestä työkyvystä. Maatilapaloja on valitettavan paljon ja ne aiheuttavat aina taloudellista tappiota. Vakuutukset näyttelevät tässä tärkeää roolia, jotta maatilayritys saadaan taas pyörimään. Oma fyysinen kunto on myös tärkeää sekä oman itsensä vakuuttaminen. Yrittäjän tulisi varautua myös tilanteeseen, että hän ei pysty äkillisen sairastumisen takia työntekoon. Tiloilta on paljon tullut laatukäsikirjoja, joissa on ohjeet lomittajille ja muille, jotka tulevat äkillisen tarpeen takia hoitamaan vaikkapa eläimiä. Harva on vakuuttanut itseään tarpeeksi hyvin vaikkapa kuoleman varalle, jolloin tilan elinkelpoisuus voi kokonaan vaarantua.

Webropol oli helppo ympäristö, kunhan siihen ensiksi tutustui. Muutaman kysymyksen jouduin laittamaan Webropol-tukeen, mutta apua oli helposti saatavilla ja onnistuminen kyselyn tekemisessä oli siis hyvä. Vastaukset tulivat helposti näkyviin ja sieltä tulosten poiminta oli helppoa. Tulosten ja kysymysten siirtäminen suoraan Open Office-ympäristöön ei onnistunut, mutta tulosteiden saaminen onnistui.

2.1 Vastaukset

Vastaukset olivat mielenkiintoisia ja vastaajat olivat paneutuneet vastaamaan. 19 kysymykseen sai kirjoittaa omat kommentit ja niitä oli kirjoitettu innokkaasti. Kiitosta tuli selkeästi kysymyksistä sekä niiden asettelusta. Rivejä piti olla tarpeeksi, jotta vastaajat saivat kirjoittaa vapaammin. Aluksi en osannut lisätä tarpeeksi rivejä, mutta pienellä avustuksella sekin onnistui. Vaikeimpana vaiheena opinnäytetyössä oli ajan löytäminen kirjoittamiselle. Ajatusten harhailu sekä tekemättömien töiden jono oli loputon. Aiheena kuitenkin työhyvinvointi on mielenkiintoinen ja kaikille työssä käyville työssä viihtyminen on tärkeä asia.

Työn imusta kirjoitetaan paljon ja maatalousyrittäjissäkin sitä löytyy. Kiireaikoina vuorokauden tunnit eivät riitä, vaan jostain on saatava lisää työntekijöitä tai työtä helpottavia koneita. Työn organisointi ja sopiva laitteisto auttaa yrittäjää. Vastanneista tiloista suurin osa oli investoinut 2001 - 2010 eli tilan elinkelpoisuuteen oli satsattu. Kolmannes vastaajista aikoi jatkaa tilanpitoa 11-30 vuotta, joten sillä perusteella maatalous tulee vielä jatkumaan Sastamalan alueella pitkään ja mahdollisesti heidänkin jälkeensäkin tulee uusia maatalousyrittäjiä.

Seurakunnan ja hankkeen tilaisuuksiin maatalousyrittäjät ehtivät parhaiten alkuviikon päivinä aamu- ja iltatöiden välissä. Myös

iltaisin klo 18 jälkeen olisi heille sopivaa aikaa osallistua tapahtumiin.

2.1.1 Tulokset hankkeen etenemisen kannalta

Kyselyn vastauksista hankkeen työntekijä sai tietoa siitä, miten hanke otetaan vastaan ja mitä hankevetäjältä odotetaan. Kyselyn perusteella saatiin myös apua niille, jotka sitä tarvitsivat. Mahdollisuus anonyymiin yhteydenottoon on monelle helppo tapa kertoa omista ongelmistaan ja ahdingostaan. Maatalousyrittäjillä on tarve yrittää, mutta jos yrittämistä rajoitetaan ja siihen liittyy eräänlainen pelossa eläminen, ihmisen voimavarat joutuvat koetukselle. Tämä tuli kyselyssä selvästi esiin viranomaispelon muodossa.

Yrittäjien perheillä, ystävillä ja tutuilla on myös huoli maatalousyrittäjien jaksamisesta, mutta avun hakeminen ja järjestäminen voi olla iso askel. Vastauksista sai kyllä ymmärtää, että osa yrittäjistä tiedosti omat ongelmansa ja tiedosti sen, että ympärillä olevat ihmiset ovat huolissaan yrittäjän jaksamisesta. Puuttuminen toisen ihmisen elämään on tietenkin vaikeaa, mutta monelle ongelmassa ja murheissa olevalle ihmiselle se voi olla suuri helpotus, kun joku puuttuu asioihin.

Sukulaisilla, naapureilla, yhteistyökumppaneilla ja muilla yrittäjää lähellä olevilla ihmisillä tulisi olla myös rohkeutta ottaa asioita esiin vaikka ne olisivatkin vaikeita. Maatalousyrittäjien työhyvinvointihankkeella on suuri rooli myös siinä, että jos joku näkee toisella olevan ongelmia mutta ei uskalla itse puuttua asioihin niin hankevetäjä voi tehdä tämän toisen puolesta. Tämä vaatii hankevetäjältäkin rohkeutta mennä puhumaan vieraille ihmiselle hänen omista henkilökohtaisista asioistaan.

Vastauksista sai kuitenkin sen käsityksen, että hankevetäjä on tervetullut tilalle. Hankevetäjä on kuitenkin kiinnostunut vain siitä mitä yrittäjälle itselleen kuuluu eikä ole tarjoamassa

maksullisia tavaroita tai palveluita. Kyselyn kautta hankevetäjä sai myös uusia apua tarvitsevia maatalousyrittäjiä tietoonsa. Kysely siis omalta osaltaan palveli hanketta hyvin. Kyselyssä oli informaatiota hankkeesta sekä hankkeen työntekijän yhteystiedot ennen kuin alkoi hankkeesta kysyminen. Samalla, kun yrittäjät vastasivat kyselyyn, he saivat matalan kynnyksen ottaa yhteyttä hankkeen vetäjään. Yhteystietoja jätti 12 % vastaajista. He jättivät sähköpostiosoitteita sekä puhelinnumeroita, joiden avulla hankevetäjä sai heihin yhteyttä. Osa myös kertoi jo ottaneensa yhteyttä ja saaneensa apua. Vastanneista 40 % ei ollut ennen kuullutkaan kyseisestä hankkeesta, joten myös aivan uusia yrittäjiä tavoitettiin. Tiedottaminen tehtiin lähinnä sen takia, että saatiin yrittäjille mahdollisuus myös pohtia yhteydenottoa rauhassa sekä myös mahdollisesti yhteystietojen jakamisen kyselyyn vastanneiden kautta. Toiveena oli, että maatalousyrittäjät keskustelisivat mahdollisesti keskenään ja jakaisivat yhteystietoja toiselle yrittäjälle. Yhteyden ottoja tuli hyvin kyselyn kautta sekä sen jälkeen, joten kysely tuotti tulosta myös sitä kautta. Kyselyssä saatiin myös tietoa siitä miten hankkeen tulisi jatkossa edetä. Osalle vastaajista seurakunnan läsnäolo hankkeen takana oli eräänlainen kompastuskivi.

2.2 Kyselyn kehittäminen

Kyselyssä toivottiin mahdollisuutta vastata sanallisesti kysymyksiin enemmän. Ehkä vielä selkeämmin olisi tarvinnut kartoittaa sitä mitkä asiat painavat ihmisiä sekä sitä miten he olivat asiat ratkaisseet, sillä se olisi ollut kaikista valaisevin tieto. Toivoin, että kysely herättäisi ihmiset ajattelemaan asioita oman työssä jaksamisen kannalta. Mahdollisesti jos olisi ollut määrärahoja, olisi postin kautta lähetetty kysely tuottanut myös vastauksia muutaman lisää. Tilaisuuksien kautta ei kyselyyn vastattu mutta varmasti kysely tuotti ainakin kiinnostusta. Sähköpostiosoitteiden saaminen käyttöön tuotti myös ongelmia lähinnä tietosuojan takia. Suoraan maatalousalan yritykset eivät antaneet sähköpostiosoitteita käyttööni, vaan kyselyn saatekirje meni heidän lähettämänään maatalousyrittäjille. Selkeitä tietoja siitä, kuinka monta yrittäjää tavoitettiin ja kuinka monta sai mahdollisesti kahteen kertaan sähköpostia, ei ole. Laajempi vastausprosentti olisi tullut mahdollisesti jonkin muun sosiaalisen median kautta, jolloin olisi kysely tullut laajempaan julkisuuteen.

3 VIITEKEHYS

Työhyvinvoinnista on tarjolla paljon kirjallisuutta ja tutkittua tietoa. Kirjastoista löytyy teoksia yrittämisestä ja työhyvinvoinnista. Tässä työssä on käytetty yrittäjyyteen liittyviä teoksia.

3.1 Työuupumus

Työterveyslaitos on tutkinut paljon työhyvinvointia ja työssä jaksamista. Tärkeimpänä ja ensimmäisenä askeleena kohti työhyvinvointia on tunnistaa se, mistä työuupumus johtuu. Työuupumus on seurausta pitkittyneestä työstressistä. Sen kehittymiseen vaikuttavat sekä työolosuhteet että yksilölliset tekijät. (Työterveyslaitos 18.2.2016, työhyvinvointi työuupumus). Ensimmäisenä tekijänä on ihmisen henkilökohtaiset tavoitteet,

voimakas sitoutuminen ja korostunut velvollisuuden tunto. Näitä tekijöitä jokainen maatalousyrittäjä varmasti tunnistaa itsessään. Kunnianhimoa löytyy, jolla tilaa tulisi kehittää ja saada siitä toimeentulo sekä itselle että perheelle. Mikä onkaan pahin vaihtoehto, joka maatalousyrittäjää kohtaa? Oma tila menee myyntiin ja perhe joutuu muuttamaan pois. Tässä on ehkä myös se, että maatalousyrittäjä on todella juurtunut maahan ja tilaansa. Sitä on vaikea ihmisen, jolla ei ole samanlaista maahan sitoutunutta olotilaa, ymmärtää.

Toisena tekijänä on se, että työolosuhteet ovat kuormittavia eikä tavoitteita aina pystytä saavuttamaan. Omassa kyselyssäkin tuli ilmi, että yrittäjät eivät saa tehdyksi kaikkia niitä töitä joka päivä kuin ajattelevat tekevänsä. Maatalousyrittäjän työssä on paljon vaihtuvia elementtejä. Sää ja ilmasto-olosuhteet ovat hyvin ratkaisevia tekijöitä. On ollut vuosia, jolloin sato ja viljelyolosuhteet ovat suorastaan mahdottomia. Eläinten terveys vaihtelee suuresti ja siihen vaikuttaa paljon käytetty rehu. Rehujen laatuun vaikuttavat taas sääolosuhteet. Työ maatilalla on myös raskasta ja vaatii voimaa ja hyvää terveyttä. Terveysongelmat hidastavat maatalousyrittäjän jaksamista ja työnteon edistymistä. Sopivan konekannan ylläpito, hankinta ja huolto vaativat myös aikaa sekä rahaa.

Työuupumuksen oireiden tunnistaminen on myös tärkeää. Ensimmäisiä oireita on voimakas väsymys. Nukkuminen ei poista väsymystä, eikä väsymisen taustalla ole jotain yksittäistä työstä johtuvaa väsymistä. Kyynisyys kasvaa ja asenteet työtä kohtaan muuttuvat negatiivisiksi. Tämä tuli myös kyselyn vastauksissa esiin kun kysyttiin mitä muuttaisit työssäsi sekä sitä saavatko ihmiset helposti tietoa muuttuvista asioista. Muiden puuttuminen ja valvominen ahdistaa maatalousyrittäjiä ja se saa yrittämisen tuntumaan negatiiviselta. Työn edistyminen ja valmiiksi saaminen on myös palkitsevaa, mutta jos sitä ei tapahdu, ihmisen omantunnonarvo alkaa laskemaan.

Omantunnonarvoa voi nostaa jakamalla energiaa myös muualle kuin vain työnteeseen. Avun hakeminen ja saaminen sekä ratkaisujen löytäminen on hankalaa, koska yrittäjä on paljon yksin ongelmiensa kanssa. Nykyiset keskustelupalstat internetissä avaavat varmasti uusia ovia ratkaisujen löytymiseen mutta toinen ihminen, joka oikeasti tulee tilalle katsomaan missä asioissa voisi olla ratkaisu ongelmiin, on tärkeää. Yrittäjältä itseltään vaaditaan ensin se, että tunnustaa ongelmia olevan. Monelle ihmiselle sen asian myöntäminen, ettei itse ja yksin selviä, on iso askel. Tässä auttaa se, että on olemassa vaihtoehtoisia työntekijöitä, joille voi kertoa asioistaan, ilman, että ne kohta tietää kaikki myös naapuripitäjässä.

3.2 Työhyvinvointitaidot

Työhyvinvointitaitoja ovat tunnetaidot, tavoiteajattelu, tahtotilan vahvistaminen, muutosvalmius ja jämäkkä vuorovaikutustyyli (Luukkala,2011).

Tunteita ovat syyllisyys ja häpeä, mustasukkaisuus ja kateus, ylpeys ja kunnianhimo, osallisuus ja ulkopuolisuuden tunne, yksinäisyys, ilo, suru, pelko, viha, into ja hämmennys. Anteeksiantaminen on teologinen tunne mutta se on myös eräänlainen lahja ja ominaisuus joka helpottaa omaa oloa.

Tunneälyllä voimme tehdä suuria päätöksiä kuitenkin säilyttämällä toimintakyvyn viisaisiin ratkaisuihin. Tunteiden säätelyä tarvitaan tilanteissa, jotka ovat hankalia neuvottelu tilanteita.

Tunteettomuus aiheuttaa ristiriitatilanteita ja vaikeuttaa elämää työyhteisössä. Elämän arvot ja niiden miettiminen syy-seuraus ajatuksella voi selkeyttää ajatuksia. Hyvät tunteet ja onnellisuus syntyvät silloin kun hyväksymme itsemme sellaisina kun olemme (Luukkala,2011,s.90).

Onnellisuusaktiviteetit (Lyubomirsky)

- kehosta huolehtiminen
- myönteinen ajattelu
- sosiaaliset suhteet
- vaikeuksista selviytyminen
- nykyhetkessä eläminen
- hengenkohotus

Säännöllinen liikunta parantaa mielialaa sekä keskittymistä ja muistitoimintoja. Liikunnan on oltava mielekästä eikä liian rasittavaa, joka aiheuttaa sairauslomia. Maatalousyrittäjät saavat monesti jo työnsä takia paljon monipuolista liikuntaa, mutta tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat myös hyvin yleisiä. Tasapainottava ja vastapainoinen liikunta saa koko kehon voimaan paremmin.

Myönteisenä ajatteluna voidaan ajatella toivon ylläpitämistä ja kiitollisuutta. Helposti sorumme pohtimaan sitä mitä meiltä puuttuu eikä sitä mitä meillä on. Meillä on ruokaa, vaatteet päällä ja turvallinen maa asua. Tilanne voisi olla pahempikin.

Sosiaaliset suhteet sukulaisiin, ystäviin ja työtovereihin auttavat jaksamaan meitä eteenpäin työelämässä.

Vaikeuksista selviytyminen on eräänlaista stressin hallintaa. Elämässä tulee kaikenlaisia vaikeuksia: talouteen, ihmissuhteisiin ja työelämään liittyviä huolia sekä murheita. Katkeroituminen ja negatiivisuus heikentää elämänlaatua (Luukkala,s.93).

Nykyhetkessä eläminen on tässä hektisessä tietotekniikka valtaisessa elämässä suorastaan vaikeaa. Tavoitettavuus rajoittaa omaa elämää ja samalla maailma on avartunut käsittämättömän suureksi. Ihmissuhteet kärsivät helpolla sortuessa sosiaalisen median syövereihin.

3.3 Tavoiteajattelu

Miten pääsemme tavoitteeseen ja onko tavoite realistinen? Mitkä ovat omat vahvuutemme? Maatalousyrittäjällä on yleensä vankka työkokemus, mutta tarvittaisiinko lisää koulutusta esimerkiksi mahdollisista erilaisista vaihtoehdoista yrittäjyyteen ja työtapoihin. Ovatko investoinnit kannattavia tuotantokustannusten noustessa ja tulojen laskiessa? Onko tavoitteena saada oma toimeentulo vai onko tarkoitus saada työpaikka myös perheelle ja mahdollisesti myös palkata työntekijöitä? Tavoitteiden realismi ja aikatauluissa pysyminen on monelle yrittäjälle haasteellista. Varattu aika ei välttämättä riitä työtehtäviin. Töiden ulkoistamista käytetään monella tilalla. Urakoitsijoiden, kirjanpitäjien sekä alan asiantuntijoiden käyttö lisää omaa vapaa-aikaa sekä tuo varmuutta siitä, että työt tulevat tehdyksi ajallaan. Asioiden laittamisella tärkeysjärjestykseen ja töiden suunnittelulla saadaan hallittua kokonaisuutta paremmin.

4 TUTKIMUS

Kysely tehtiin Sastamalan maatalousyrittäjille 4.2.2013-22.2.2013 Webropol-kyselynä. Kysymykset tehtiin yhteistyössä Sastamalan Seurakunnan hankevetäjän Maija Pispán kanssa. Ajatuksena oli saada sopivat kysymykset, joissa selviäisi mitä maatalousyrittäjät pitävät työstään. Hankevetäjän tarpeet olivat kartoittaa millaista apua, milloin ja miten maatalousyrittäjät kaipaavat. Apuna kysymyksissä käytettiin myös Aslak-kurssilta käytettyä materiaalia. Kysymyksiä oli 50 kpl. Aluksi kartoitettiin vastaajia ja heidän tiloillaan olevia ongelmia. Kysyttiin myös tilakokoa sekä tilan tulevaisuutta. Seuraavassa osiossa kysyttiin työhyvinvointia. Kolmannessa vaiheessa kysyttiin henkisiä voimavaroja. Neljännessä vaiheessa kysyttiin maatalousyrittäjien työhyvinvointihankkeesta ja sen tarpeellisuudesta sekä annettiin informaatiota hankkeesta. Lopussa oli mahdollisuus jättää yhteystiedot, jos halusi, että hankkeen vetäjä ottaisi yhteyttä.

Kysymyksiä suunnittelin lukemalla muitten tekemiä vastaavia kysymyksiä. (Hevosyrittäjä taiteilee jaksamisen ja hyvinvoinnin trapetsilla) sekä Aslak-kurssilla olleiden kysymysten perusteella. Opinnäytetyön teettäjän Sastamalan seurakunnan edustajan Maija Pispán kanssa kävimme läpi kysymyksiä myös lähinnä seurakunnan näkökulmasta. Seurakuntaa kiinnosti lähinnä se, että onko kyseiselle hankkeelle tarvetta sekä se, milloin olisi sopivimmat ajankohdat hankkeen yhteisille tilaisuuksille.

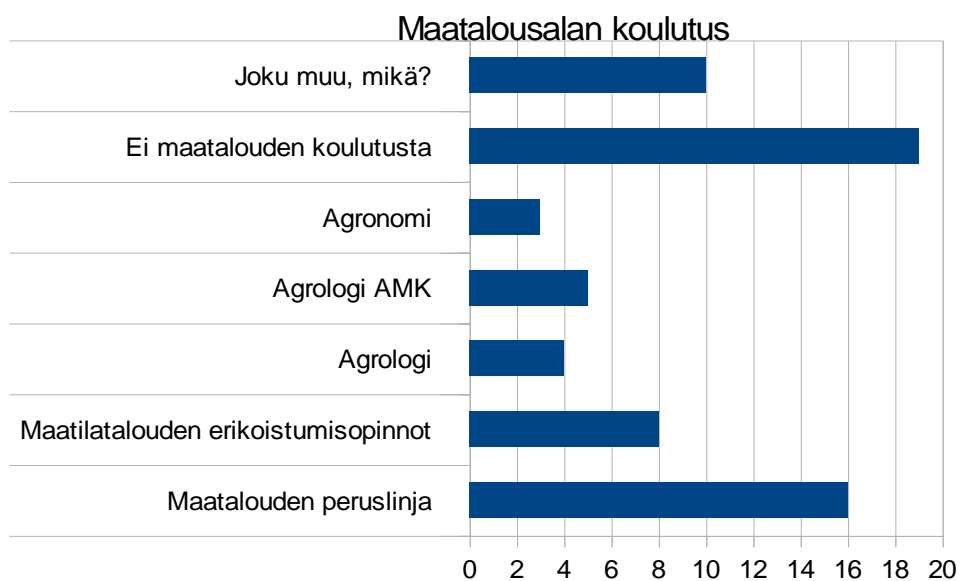
Kysymykset testattiin vielä opiskelukavereilla sekä kellotettiin vastausaika. Vastaus aika oli n. 15 min. Kysymyksiä tuli lopulta 50 kpl, joista pakollisia ei ollut kuin muutama ja loppuihin sai vastata vapaaehtoisesti. Tavoitteenani oli saada mahdollisimman helppo kysely, johon vastaaja jaksaisi vastata loppuun asti. Toiseksi viimeiseen kysymykseen vastasi 59 vastaajaa eli kaikki vastaajat ja viimeiseen sanalliseen kysymykseen, jossa sai kertoa oman mielipiteensä kyselystä, hankkeesta sekä muuten antaa viestiä kyselyn tekijälle sekä hankkeen vetäjälle vastasi vielä 17 vastaajaa. Onnistuminen kyselyn laatimisessa oli siis hyvä. Kysely ajoittui juuri ennen veroilmoitusten jättämistä, joten maatalousyrittäjät olivat jo valmiiksi tietokoneiden äärellä.

Webropol oli helppo ympäristö, kunhan siihen ensiksi tutustui. Muutaman kysymyksen jouduin laittamaan Webropol-tukeen, mutta apua oli helposti saatavilla ja onnistuminen kyselyn tekemisessä oli siis hyvä. Vastaukset tulivat helposti näkyviin ja sieltä tulosten poiminta oli helppoa. Tulosten ja kysymysten siirtäminen suoraan Open Office-ympäristöön ei onnistunut,

mutta tulosteiden saaminen onnistui.

4.1 Vastaukset

Perustiedossa 59 vastaajasta 22 oli 46 - 55 -vuotiaita. Seuraavaksi suurin ikäryhmä oli 56 - 65 -vuotiaita , heitä oli 16 kpl. joista kymmenen vastaajaa oli 36 - 45 -vuotiaita ja kuusi oli 26 - 35 -vuotiaita. Alle 25 -vuotiaita oli yksi ja yli 65 -vuotiaita 4. Näiden tietojen perusteella suurta sukupolvenvaihdosta on odotettavissa seuraavan 10 vuoden sisällä. Vastaajista 38 oli miehiä, mikä yllätti positiivisesti, naisia oli 21. Koulutustasona yhdellä oli korkeakoulututkinto ja kolmella yliopistokoulutus. Suurimmalla osalla oli ammattikoulu- tai opistotason koulutus.

KUVA 1 Sastamalan maatalousyrittäjien työhyvinvointihankkeeseen vastanneiden maatalousalan koulutus.

Maatalousalan koulutuksessa isointa ihmetystä herätti se, että maatalouden koulutusta ei ollut 19 henkilöllä eli 31 %:lla. Tilakoko oli suurimmaksi osaksi 21 - 40 ha, joita oli 24 tilaa. Seuraavaksi suurin tilakoko oli 81 - 150 ha joita oli 14 tilaa. Keskisuuria tiloja eli 41 - 60 ha oli 10 tilaa ja 61-80ha oli 3 tilaa. Pieniä, alle 20 hehtaarin tiloja oli 3 kpl. Suuria 151 - 200 ha tiloja oli 4 ja yli 200 ha tiloja oli yksi. Tilakokona huomioitiin sekä oma että vuokrattu. Tilan omistusaika oli 22 vastaajalla 26 - 35 vuotta, 15 henkilöllä 16 - 25 vuotta ja 12 henkilöllä 6-15 vuotta. Nuoria viljelijöitä, jotka olivat omistaneet tilan alle 5 vuotta, oli 4 henkilöä. Pitkään viljelijöinä olleita henkilöitä oli kuusi, he olivat olleet maatalousyrittäjinä yli 36 vuotta.

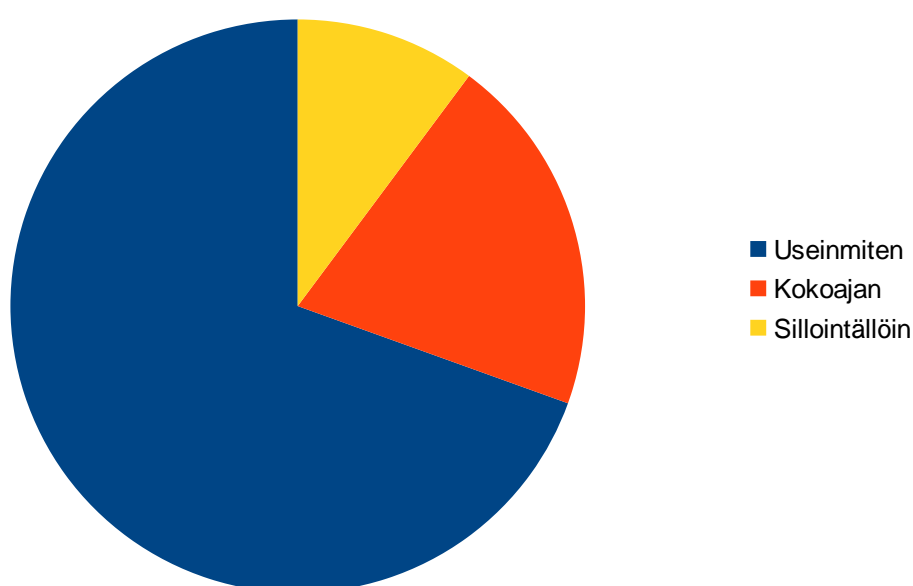
Sastamalan maatalousyrittäjistä suurin osa oli suhteellisen hyvässä taloudellisessa tilanteessa, sillä vastaajista 43 %:lla oli velkaa alle 50 000 €. Isoja, yli miljoonan euron velkamääriä oli kolmella prosentilla vastaajista. Loppujen vastaajien velkamäärä jäi suurimmaksi osaksi 50 000€ - 200 000€, joita oli 26 %. Tilalla työskentelevä työvoima oli 1 työntekijä 16 tilalla ja 2-3 henkilöä 43 tilalla. Vierasta työvoimaa käytettiin vain yhdellä prosentilla tiloista. Vastaajien maatiloista on kasvinviljelytiloja 64 % ja 37 %:lla maidontuotanto on päätuotantosuuntana. Loput tilat olivat: naudanlihantuotanto 10 %, sianlihantuotanto 8 % ja porsastuotanto 7 %. Muita suurempia toimialoja oli koneurakointi.

Keskimääräiset eläinmäärät olivat emolehmiä 15 kpl, lypsylehmiä 40 kpl, lihasikoja 350 kpl, lampaita 85 kpl. Tilat olivat investoineet lähiaikoina suhteellisen innokkaasti. Vuosina 2001 - 2010 investointeja oli vastanneista tehnyt 47 %, 2011 jälkeen investointeja oli tehnyt 33 % vastanneista. 1991 - 2000 oli investointeja tehnyt 12 % ja ennen vuotta 1990 oli investointeja tehnyt 7 %. Tilojen liikevaihto oli alle 100 000€ 42 % vastanneista ja 100 000€- 300 000€ vastanneista oli 42 %. Liikevaihto 300 000€-500 000€ oli 11 % tiloista, yli 500 000€:n liikevaihto oli 5 % tiloista.

Tilanpitoa aikoi jatkaa alle 5 vuotta 28 % vastaajista, 6-10 vuotta 28 %, 11 - 20 vuotta 25 % vastaajista. Loput vastaajista eli 19 % aikoi jatkaa tilanpitoa yli 21 vuotta. 61 %:lla tiloista oli lapsia, lapsien ikä oli 7-18 vuotta 66 % tiloista. 33 prosentilla tiloista asui myös muita sukulaisia.

4.2 Vastauksia työhyvinvointiin

Suurin osa yrittäjistä pitää työstään.

KUVA 2 Sastamalan maatalousyrittäjien työhyvinvointihankkeen kyselyyn vastanneiden maatalousyrittäjien viihtyminen omassa työssään.

Työhönsä useimmiten vaikuttamaan pystyi 63 % yrittäjistä. Koko ajan pystyi työhönsä vaikuttamaan 24 % yrittäjistä. Loput vastaajista pystyi vaikuttamaan työhönsä harvoin tai ei koskaan. Kysymykseen, mitä asioita yrittäjät haluaisivat muuttaa omassa työssään vastattiin byrokratian helpottumista, enemmän vapaata, ajankäytön hallintaa, tulotason parantumista, epävarmuustekijöiden minimoimista, eläinten terveyden parantumista ja stressittömämpää elämää.

Rahan tuleminen tasaisemmin sekä sen riittäminen ovat todellisia ongelmia maataloilla. Odottamattomat menot tuovat myös isoja laskuja ja lisäävät stressiä. EU:n politiikan sekä

valvonnan monimutkaiset säännöt sekä sosiaalisessa mediassa liikkuvat huhut lisäävät maatalousyrittäjien stressiä. Tukien leikkaukset sekä takaisinperinnät pelottavat yrittäjiä. EU:n tukiviidakkoon toivottiin selkeämpää linjaa sekä selkeämpiä ohjeita. Asiat tulisi esittää mielenkiintoisemmin ja selkeämmin, jotta niitä ei pidettäisi niin negatiivisina.

Maaseudun tulevaisuus -lehti koettiin tärkeimmäksi lehdeksi ja muuttuvien asioiden foorumiksi. Toiseksi tärkeimpänä pidettiin tukikoulutuksia.

Maatilat tarvitsisivat työhuippuihin työntekijöitä. Riittävän pätevien työntekijöiden löytäminen ei ollut helppoa. Lomituspalvelut tasaavat työhuippuja, mutta lomittajiakaan ei riitä kaikille. Vastanneista 79 % koki työvoiman palkkaamisen hankalaksi ja liian kalliiksi.

Kuormittavimmiksi asioiksi maatalousyrittäjät kokivat ajan puutteen sekä viranomaisten säännöt. Maatalouslomituksia käyttävät olivat tyytyväisiä suurimmalta osin lomituspalveluihin. Ne, jotka eivät lomituspalveluita käyttäneet tai eivät olleet lomaan oikeutettuja, järjestelivät työnsä niin, että saivat lomansa pidettyä. Noin puolet vastanneista ehti harrastamaan riittävästi ja toinen puoli koki, että harrastuksiin ei ollut tarpeeksi aikaa.

Toimiva parisuhde koettiin tärkeimmäksi voimavaraksi. Omalle puolisolalle puhuminen ja asioiden ratkaiseminen yhdessä auttoivat pahimpien karikoiden ylitse. Ystävät nousivat myös tärkeään asemaan, kun asioista pitäisi päästä puhumaan. Mieltä painavista asioista avautuminen ja avun hakeminen ei ollut aivan helppoa. Matalan kynnyksen lähestymistapaa, vaikkapa sähköpostia, on helppo käyttää, jolloin hanketyöntekijä saa vihiä apua tarvitsevasta yrittäjästä. Kysymykseen siitä, miten ihmiset suhtautuisivat, kun hanketyöntekijä ottaisi yhteyttä, he vastasivat olevansa tyytyväisiä ja jopa toivoivat hanketyöntekijän ottavan yhteyttä. Vain 8 % vastaajista oli sitä mieltä, että tämänlaista hanketta ei tarvita. Hanke koettiin siis tarpeelliseksi ja tarpeellisuudesta kertoo myös hankkeen jatkuminen ja laajentuminen.

5 TYÖHYVINVOINNIN PARANTAMINEN

Omaa työhyvinvointiansa voi lähteä tutkimaan vaikka oman työterveyshoitajan kanssa. Maatalousyrittäjä voi tutkia omia voimavarojaan vaikkapa kuntotestauksella. Aloittamalla liikunnanharjoittamisen, tekemällä painonmittauksen ja kuntotestauksen huomaa parhaiten sen onko tuloksia tullut vai ei. Painoindeksi kertoo ollaanko ihannepainossa vai olisiko parantamisen varaa suuntaan tai toiseen.

Ideana olisi vaikkapa tehdä jonkinlainen haaste tai yhteinen tavoite yrittäjien kesken, joka motivoisi yrittäjiä parempiin tuloksiin. Sosiaalinen media toimii loistavana kannustajana. Vaikkapa tavoite 5km tai 10km juoksulenkillä tai 2km uinti.

Vesi on loistava harjoittelupaikka vaikka yrittäjällä olisi jotain vaivoja tai liikuntaongelmia. Sastamalan kaupunki järjestää vesijumppia monta kertaa viikossa ja ryhmiä on sekä päivällä että illalla. Lämminvesipäiviäkin on syys- ja kevätkaudella kerran viikossa. Sastamalassa on kaksi uimahallia, joista toisessa löytyy liikuntaongelmaisillekin nosturi, jolla pääsee veteen ja pois vedestä.

Urheilua voi harrastaa talvisin vaikkapa hiihtäen. Hiihto sopii myös hyvin liikuntaongelmaisille sillä se ei rasita polvia, mutta käsiä se voimistuttaa mukavasti. Sastamalasta löytyy myös urheiluseuroja, joista löytyy varmasti itselle sopiva harrastuslaji. Yrittäjille ongelmalliseksi voi osoittautua harrastusten aikataulut. Viikonloppuisin on paljon kaikenlaista tapahtumaa, mutta varsinkin kotieläinyrittäjälle vapaa viikonloppu ei ole itsestäänselvyys. Liikunnan parista voi löytyä myös uusia ystäviä ja juttukavereita.

Henkisiä voimavaroja voi kasvattaa lukemalla kirjoja, luonnossa kävelemällä sekä rakkaan harrastuksen parissa. Kulttuuri tuo erilaista aktiviteettia työelämään.

6 LOPPUTULOS

Sastamalan maatalousyrittäjien työhyvinvointihanke sai mukavasti tuulta siipiensä alle kyselyn johdosta. Maatalousyrittäjät ottivat hankkeen omakseen ja se on poikunut myös toisen hanketyöntekijän Satakunnan puolelle. Satakunnassa hanke kulkee nimellä ”Varavoimaa Farmarille”, työntekijöitä on nyt kaksi, joten he saavat tukea toisistaan tarvittaessa. MTK on nyt hankkeen rahoittajana. Hankkeen kaltaista toimintaa siis tarvitaan ja se on otettu hyvin vastaan. Toivottavasti maatalousyrittäjiä autetaan henkisesti puolella myös jatkossakin. Hankkeen tarpeellisuus ja konkreettinen hyöty on selvää, joten toivottavasti rahoitusta löytyy hankkeen laajenemiselle.

Hankkeen ja kyselyn perusteella on löytynyt myös työkaluja maatalousyrittäjien jaksamiseen. Kyselystä kuultaa läpi maatalousyrittäjien rakkaus työhönsä mutta organisoinnissa sekä byrokratiassa tulevat suurimmat kompastuskivet.

Omien voimavarojen oikein asettaminen on varmasti se hankalin asia. Yhtenä hyvänä vaihtoehtona käytin itse Aslak-kurssilta saamiani vinkkejä häiriöpäiväkirjasta. Siihen voi vaikkapa viikon ajan merkitä mitkä asiat häiritsevät liikaa omaa työskentelyä. Sitten viikon päätteeksi voi käydä asiat läpi ja tarkistaa voisiko niitä asioita korjata.

Työterveyshuollossa olisi myös korjaamisen varaa koska 10 % vastaajista toivoisi pätevämpää, ammattitaitoisempaa ja kontrolloidumpaa työterveyshuoltoa.

Seurakunnan palveluita käytetään aivan liian vähän. Suurin osa vastaajista käytti palveluita vain kerran vuodessa, toiseksi suurin ryhmä kerran kuukaudessa. Seurakunnan palveluiden markkinointi ja esilletuonti vaatii lisää työtä.

Kyselyn rakenteesta ihmiset antoivat positiivista palautetta. Kysymykset testattiin ensin omilla opiskelutovereilla sekä kellotettiin vastausaika. Pahimmat ongelmat saatiin siis korjattua jo ennen kuin kysely meni eteenpäin. Työhyvinvointihanke koettiin tarpeelliseksi ja apua kaivattiin.

7 LÄHTEET

Engström, Y. Kehittävä työntutkimus. Perusteita, tuloksia ja haasteita. Painatuskeskus OY, Helsinki 1995.

Luukkala, J. Jaksaa, jaksaa, jaksaa...-työhyvinvointitaitojen kirja. Kariston kirjapaino oy, Hämeenlinna 2011.

Merikallio, A. Katkaise stressikierre –oikaise työelämäsi. RT-Print Oy, Peiksamäki 2000

Mustonen, T. Hevosyrittäjä taiteilee jaksamisen ja hyvinvoinnin trapetsilla. Hamk opinnäytetyö 2012

Tiusanen, O. 1995 Menestyvä pienyrittäjä. Loimaan Kirjapaino Oy, Loimaa.

Torppa, T. Yksin työskentelevän opas, BALTO print, Liettua 2013.

Kirje yrittäjille

KIRJE YRITTÄJILLE

3.2.2013

Hyvä Sastamalan maatalousyrittäjä,

Olen Leila Rantala, maatalouselinkeinojen aikuisopiskelija Hämeen ammattikorkeakoulusta (HAMK). Suuntautumisvaihtoehtonani on maaseudun kehittäminen. Teen opinnäytetyötä Sastamalan Seurakunnalle yhteistyössä maatalousyrittäjien työhyvinvointihankkeen kanssa.

Maataloustyöhyvinvointihankkeesta luin kotikuntani lehdestä ja asia alkoi kiinnostamaan minua. Olen työskennellyt vuodesta 1997 seminologina ja maatalousyrittäjien arki on tullut minulle tutuksi työn ohessa. Maatalouden muutokset, tilakokojen kasvaminen lisäävät maatalousyrittäjien työmäärää. Huoleni maatalousyrittäjien jaksamisesta ja maatalouden jatkumisesta Suomessa sai minut aloittamaan opinnäytetyöni aiheesta.

Opinnäytetyössäni kartoitetaan yrittäjien jaksamista ja siihen vaikuttavia tekijöitä, maatalousyrittäjien työhyvinvointihankkeen tarpeellisuutta sekä sen kehittämistä yrittäjiä paremmin palvelevaksi hankkeeksi. Toivon opinnäytetyöstäni olevan hyötyä maatalousyrittäjille sekä maatalousyrittäjiä palveleville organisaatioille ja sidosryhmille.

Opinnäytetyöni sisältää kyselyn, johon toivon Teidän vastaavan. Kyselyssä on 50 kysymystä ja vastaamiseen menee aikaa n.15min. Pakollisia kysymyksiä on vain muutama ja loput lähinnä monivalinta kysymyksiä eli voitte vasta useammankin vaihtoehdon samaan kysymykseen, jos sopivia vastauksia on enemmän kuin yksi.

Vastaukset käsitellään anonyymisti eikä niistä voi tunnistaa vastaajia. Toivon Teidän pohtivan kysymysten kautta omaa jaksamistanne ja antavan aikaanne kysymysten vastaamiseen.

Tästä linkistä pääsette suoraan kyselyyn:

<https://www.webpolsurveys.com/S/6EBCA7CF630A4D7D.par>

Vastausaika kyselyyn on 4.2.2013 – 22.2.2013

Kiitos jo etukäteen vastauksista ja jaksamista työssänne!

Hyvää alkavaa kevättä 2013 Teille toivottaen,

Leila Rantala

050-3292343

leila.rantala@evl.fi

Kyselyn kysymykset:

Perustiedot

1. Ikä *

- 18-25
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 56-64
- 65-

2. Sukupuoli *

- Mies
- Nainen

3. Koulutustaso *

- Peruskoulu / kansakoulu
- Lukio
- Ammattikoulu
- Opisto
- Ammattikorkeakoulu
- Korkeakoulu
- Yliopisto
- Joku muu, mikä?

4. Maatalousalan koulutus *

- Maatilatalouden peruslinja
- Maatilatalouden erikoistumisopinnot
- Agrologi
- Agrologi AMK
- Agronomi
- Ei maatalouden koulutusta
- Joku muu, mikä?

5. Tilakoko: oma + vuokrattu yhteensä? *

- -20ha
- 21-40ha
- 41-60ha
- 61-80ha
- 81-150ha
- 151-200ha
- 200ha-

6. Tilan omistusaika? *

- -5v
- 6-15v
- 16-25v
- 26-35v
- 36-45v
- 46v-

7. Tilan velkamäärä?

- -50 000€
- 50 001€-200 000€
- 200 001€-400 000€
- 400 001€-600 000€
- 600 000€-1 000 000€
- 1 000 001€-2 000 000€
- 2 000 001€

8. Tilalla työskentelevien määrä? (ei vieras työvoima)

- 0
- 1
- 2-3
- 4-6
- 7-

9. Tilalla työskentelevä vieras työvoima?

- 1
- 2-3
- 4-6
- 7-10
- 11-

10. Tilan tuotantosuunta / tuotantosuunnat?

- Kasvinviljely
- Maidontuotanto
- Sianlihantuotanto
- Naudanlihantuotanto
- Porsastuotanto
- Munantuotanto
- Broilerintuotanto
- Hevostalous
- Lammastalous
- Maatilamatkailu
- Joku muu, mikä?

11. Kotieläintilan eläinmäärät?

Emolehmiä

Lypsylehmiä

Lihasioja

Emakkoja

Lampaita

Hevosia

Kanoja

Broilereita

Muita eläimiä, mitä?

12. Tilalla investoitu viimeksi?

- -1980
- 1981-1990
- 1991-2000
- 2001-2010
- 2011-

13. Tilan liikevaihto?

- -100 000€
- 100 001€-300 000€
- 300 001€-500 000€
- 500 001€-700 000€
- 700 001€-900 000€
- 900 001€-

14. Kauanko ajattelit jatkaa tilanpitoa?

- -5v
- 6-10v
- 11-20v
- 21-30v
- 31-40v
- 40v-

15. Tilalla asuvien lasten määrä?

- 0
- 1
- 2-3
- 4-5
- 6-

16. Tilalla asuvien lasten iät?

- -3v
- 3v-7v
- 7v-18v
- 18v-

17. Tilalla asuvat muut sukulaiset?

- Ei yhtään
- 1 hlö
- 2-3 hlö:ä
- 4-5 hlö:ä
- yli 6 hlö:ä

Työhyvinvointi

18. Pidätkö työstäsi?

- Koko ajan
- Useinmiten
- Silloin tällöin
- Harvoin
- En koskaan

19. Pystytkö mielestäsi vaikuttamaan työhösi?

- Koko ajan
- Useinmiten
- Silloin tällöin
- Harvoin
- En koskaan

20. Mitä asioita haluaisit muuttaa omassa työssäsi?

21. Lähdetkö mielelläsi aamuisin työhön?

- Joka aamu
- Useinmiten
- Silloin tällöin
- Harvoin
- En koskaan

22. Saatko päivän aikana tehdyksi työt, jotka ajattelitkin tekeväsi?

- Joka päivä
- Useinmiten
- Silloin tällöin
- Harvoin
- En koskaan

23. Oletko kouluttanut itseäsi maatalousalalla tilan hallintaanottamisen jälkeen?

- Kyllä
- En

24. Jos olet kouluttanut, niin kuinka pitkällä opinnoilla?

- Kurssit
- Alle 1v pituiset opiskelut
- 2-4v kestäneet opiskelut
- 4v tai yli kestäneet opiskelut

25. Saatko helposti tietoa esim.muuttuvista EU-asioista?

- Kyllä
- En
- Miksi et?

26. Mistä saat tietoa parhaiten maatalouden uusista/muuttuvista asioista?

- Maaseudun tulevaisuus
- Alan lehdet
- Internet
- Sähköposti
- ELY-keskus
- Muilta maatalousyrittäjiltä
- Tukikoulutukset
- Jostain muualta, mistä?

27. Millaista apua tarvitsisit jokapäiväisessä tilanpidossa?

- Työntekijää
- Apua tilan kehittämiseen pidemmällä tähtäimellä
- Keskusteluapua
- Kotitalousapua
- Hallinnollisten asioiden asiantuntija-apua
- En mitään
- Jotain muuta, mitä?

28. Onko työntekijöiden palkkaaminen tilalle mielestäsi helppoa?

- Kyllä
- Ei

29. Jos työntekijän palkkaaminen on mielestäsi vaikeaa, niin miksi?

- Sopivia työntekijöitä ei ole
- Palkkaaminen on liian kallista
- Joku muu, mikä?

30. Mitkä asiat kuormittavat Sinua eniten työssäsi?

- Liiallinen työmäärä
- Terveydelliset syyt
- Ajan puute
- Taloudelliset syyt
- Henkinen väkivalta
- Fyysinen väkivalta
- Läheisen tai itsen päihteiden käyttö
- Läheisen tai itsen mielenterveys ongelmat
- Viranomaisten säännöt
- Joku muu, mikä?

31. Onko kunnallinen lomituspalvelu mielestäsi hyvin järjestetty?

- Erittäin hyvin
- Hyvin
- Melko hyvin
- Ei kovin hyvin
- Huonosti
- Jos vastaat huonosti, niin miksi?
- En käytä

32. Jos et käytä kunnallista lomituspalvelua, niin miten järjestät vapaata itsellesi?

- Sukulaiset auttavat
- Ystävät auttavat
- Järjestän työt niin, että saan vapaata
- Työntekijät tekevät työt
- Palkkaan jonkun loman ajaksi
- En pidä lomaa
- Joku muu järjestely, mikä?

Henkiset voimavarat

33. Onko sinulla riittävästi aikaa harrastuksille?

- Kyllä
- Ei

34. Mitkä asiat saavat Sinut jaksamaan?

35. Kenelle puhut mieltäsi painavista asioista?

- Puoliso
- Lapset
- Sukulaiset
- Ystävät
- Ammattiauttajat
- Tilalla vierailevat asiantuntijat (Ell, seminologi yms.)
- Työterveyshuolto
- Hengellisentyön tekijät
- Internet
- Auttavat puhelimet
- En kenellekään

36. Oletko hakenut apua mieltäsi painaviin asioihin?

- Kyllä
- En
- Jos et, niin miksi?

Maatalousyrittäjien työhyvinvointi hanke

Maatalousyrittäjien työhyvinvointihanke tarjoaa keskusteluapua Sastamalassa toimiville maatalousyrittäjille. Työntekijä voi tulla myös tukihenkilöksi esim. Pankkiin tai lääkärikäynnille. Hanke tukee maatalousyrittäjiä sosiaalisten verkostojen vahvistamisessa ja järjestää työhyvinvointiin liittyvää koulutusta. Hankkeen työntekijän yhteystiedot: maija.paspa@evl.fi, puh.050-314 9049

37. Onko edellämainittu hanke sinulle tuttu?

- Kyllä
- Ei

38. Haluaisitko, että hankkeen työntekijä ottaisi sinuun yhteyttä?

- Kyllä
- Ei

39. Miten suhtautuisit, jos hankkeen vetäjä ottaisi Sinuun yhteyttä?

- Olisin tyytyväinen, kun joku olisi kinnostunut siitä, miten minulle menee
- Suhtautuisin varauksellisesti siihen, miksi minuun otetaan yhteyttä
- Toivoisi, että minuun otetaan yhteyttä, koska itse en pysty/jaksa sitä tehdä
- En halua, että minuun otetaan yhteyttä

40. Miten haluaisit, että Sinua lähestyttäisiin, jos joku huomaisi Sinun tarvitsevan apua?

- Puhelimella
- Käymällä tilalla
- Sähköpostilla
- Kirjeellä
- Jotenkin muuten, miten?
- En halua, että minuun otetaan yhtettä

41. Onko mielestäsi tällaisille hankkeille tarvetta?

- Kyllä
- Ei

42. Toivoisitko läheisesi ottavan yhtettä hankkeen työntekijään, jos hän huomaa, että Sinulla on huolia?

- Kyllä
- Ei

43. Millaisiin asioihin tarvitsisit keskusteluapua?

- Työssä jaksamiseen
- Töiden uudelleen järjestämisen miettimiseen
- Talousasioiden järjestämiseen
- Parisuhteen ongelmiin
- Perheen muihin ongelmiin esim. lasten kasvatukseen liittyviin huoliin
- Oman mielenterveyden tai päihdeongelman ratkaisemiseen
- Läheisen mielenterveyden tai päihdeongelman ratkaisemiseen
- Muuhun asiaan, millaiseen?

44. Käytätkö työterveyshuollon palveluita?

- Kyllä
- En

45. Jos käytät, niin oletko tyytyväinen saamiisi palveluihin?

- Kyllä
- En, miksi?
- En käytä

46. Jos et käytä työterveyshuollon palveluita, niin miksi et?

- Liian kallis
- Palveluiden tarjonta ei ole riittävän suuri
- En käytä työterveyspalveluita
- Kelalta saatava korvaus ei ole riittävän suuri
- Ei ole aikaa
- Joku muu syy, mikä?

47. Käytätkö seurakunnan palveluita (tilaisuudet, hengelliset palvelukset, keskusteluapua yms.)?

- Joka päivä
- Kerran viikossa
- Kerran kuukaudessa
- Kerran vuodessa
- Harvemmin
- En koskaan

48. Milloin Sinulle parhaiten sopisi osallistua esim. Maatalousyrittäjien työhyvinvointihankkeen tilaisuuteen?

- Maanantaisin
- Tiistaisin
- Keskiviikkoisin
- Torstaisin
- Perjantaisin
- Lauantaisin
- Sunnuntaisin
- Ei koskaan

49. Mihin aikaan päivästä parhaiten Sinulle sopisi Maatalousyrittäjien työhyvinvointihankkeen tilaisuudet?

- klo 6-10
- klo 10-14
- klo 12-16
- klo 15-19
- klo 18-21
- klo 21-24
- Jonakin muuna aikana, milloin?

50. Tässä voit kertoa mielipiteesi kyselystä, hankkeesta tai muuta asiaan liittyvää informaatiota.

Jos haluat, että hankkeen vetäjä ottaa Sinuun yhteyttä niin voit laittaa tähän sähköpostiosoitteesi tai jonkun muun yhteystiedon. Kysely käsitellään anonymisti vaikka tässä kysymyksessä olisikin yhteystiedot.

Toimintakertomus Sastamalan Työhyvinvointi hankkeesta 24.10.2013

Yhteenveto hankkeesta

Maatalousyrittäjien työhyvinvointihanke on Sastamalan seurakunnan ja paikallisten maataloustuottajayhdistysten yhteinen hanke, jota hallinnoi Sastamalan seurakunta.

Hanke alkoi 1.8.2012 ja hankevetäjäksi valittu Maija Pispala aloitti työt 13.8.2012.

Hankkeen tavoitteena on ollut tarjota maatalousyrittäjille keskusteluapua erilaisiin henkistä hyvinvointia uhkaaviin tilanteisiin, tarkastella tilan asioita kokonaisuutena ja tarvittaessa ohjata asiakkaat eteenpäin tarvittavien palveluiden luokse. Lähtökohtana on ollut sen seikan ymmärtäminen, että maataloustuottajan työ, koti ja perhe nivoutuvat vahvasti yhteen, kun työpaikka on samalla koti. Samoin puoliso on usein myös työtoveri. EU-ajan maatalouden murros, muuttuvat tukisäädökset ja laajentamispaineet tuovat haasteita. Monilla tiloilla on vakavia taloudellisia ongelmia. Työmäärät ovat lisääntyneet ja tekijöitä on vähemmän kuin ennen. Isoilla tiloilla joudutaan palkkaamaan työvoimaa, mikä lisää talouden painetta ja vaatii maatalousyrittäjiltä uusia taitoja toimia työnantajana ja johtajana. Yhteiskunnan muutos on heikentänyt ennen vahvoja sosiaalisia verkostoja, naapuriapu ei ole enää niin itsestään selvää kuin ennen ja talkooperinne on murentunut. Näiden muutosten alla viljelijät ovat stressaantuneita ja työuupumus on arkipäivää monilla tiloilla.

Hankesuunnitelmaan on kirjattu, että keskeisin toimintamuoto on palkatun projektityöntekijän antama keskusteluapu tiloilla, tiedotusvastuun keskustelumahdollisuudesta ollessa lähinnä tuottajayhdistyksillä. Myös seurakunnan muut hengellisen työn tekijät ovat hankkeen käytettävissä. Hankkeen aikana ajateltiin muodostettavan pienryhmiä ja järjestettävän tilaisuuksia, joiden aiheita ovat mm. työssä jaksaminen ja parisuhteen hoitaminen. Lomittajille ajateltiin järjestää tilaisuus ihmisten kohtaamisesta. Päivitetyssä hankesuunnitelmassa (Päätösnumero 34583, 23.4.2013) tavoitteeksi lisättiin maatalousyrittäjien eri sidosryhmien ja auttajatahojen vuoropuhelun lisääminen.

Keskeisimmäksi yhteistyökumppaniksi määriteltiin työterveyshuolto, mutta myös maaseutuviranomaisten, tuottajayhdistysten ja -liittojen sekä lomituspalveluiden ja kyläyhdistysten kanssa tehtiin yhteistyötä. ProAgrian neuvojat, Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen ja Maataloustuottajien keskusliiton asiantuntijat, sekä seurakunnan diakoniatimi ovat myös antaneet tarvittaessa apua. Hankkeen kokonaisrahoitukseksi oli budjetoitu 49 355 euroa.

Kaikilta osin hanke ei kyennyt saavuttamaan asetettuja tavoitteita. Syynä tähän oli ennen kaikkea aiheen arkaluonteisuus; kului aikaa ennen kuin hankevetäjä tuli riittävän tutuksi kohderyhmälle ja saavutti tarvittavan uskottavuuden ja luottamuksen. Toinen varsinkin alussa työtä hankaloittava seikka oli viranomaisten salassapitomääräykset, mikä rajoitti yhteistyötä, vaikka hankevetäjäkin on työssään vaitiolovelvollinen. Laajan toimialueen kartoittaminen vei aikansa. Jopa poikkeuksellisen sateinen syksy, joka viivästytti sadonkorjuutöitä sekä aiheutti ylimääräistä kiirettä, stressiä ja kuormitusta viljelijöille, aiheutti kitkaa alkuunpääsyyn. Asiakaskunnalta saadun palautteen pohjalta luovuttiin ajatuksesta pienryhmien perustamisesta, ajatellut osallistujat eivät olleet halukkaita osallistumaan joko liian kiireen vuoksi tai koska ajattelivat, että eivät halua puhua asioistaan ryhmässä. Yksityisen rahoituksen osuuden keräämiseen kului myös kohtuuttomasti työaikaa, mikä oli pois varsinaisesta työstä. Kun hankkeella on vaikea osoittaa suoria taloudellisia hyötyjä mahdollisille rahoittajille, pysyvät kukkaronnyöritkin kiinni. Maatalousyrittäjän eri sidosryhmien vuoropuhelua ajateltiin edistää järjestämällä tilaisuus, missä toimijat olisivat saman pöydän ääressä pohtimassa, miten voisivat yhteistyötään lisätä. Tätä ei saatu kevään ja kesän aikana sopimaan kalenteriin, mutta asiaan on tarkoitus palata jatkohankkeen aikana syksyllä 2013.

Kuitenkin hanke osoittautui erittäin tarpeelliseksi. Loppua kohti asiakaskuntaa olisi ollut jo enemmän, mihin yksi ihminen kykenee kohtuudella keskittymään. Varsinkin, kun yhteydenottojen syyt olivat varsin raskaista murheita ja laajoja ongelmavyhtejä. Aikaa kului myös erilaisen taustatyön tekemiseen, pelkkä keskustelu ei aina vienyt asioita eteenpäin. Keskeisimmät tavoitteensa hanke saavutti hyvin ja osoitti työmuodon tarpeellisuuden.

Alkuperäinen ajatus siitä, että työntekijän pitää tuntea maatalous toimialana riittävän hyvin, osoittautui oikeaksi. Työssä on ollut erittäin tärkeää kyetä hahmottamaan tilan arki kokonaisuutena ja nimenomaan siitä on tullut positiivista palautetta eniten. Mikään auttajataho ei kartoita kokonaisuutta samalla tavalla, vaan kukin keskittyy omaan toimialueeseensa. Hankkeessa on voinut varsin joustavasti kartoittaa asiakkaan elämää kokonaisuutena ja tarttua asioihin, jotka ovat huomiota vaatineet, toimialasta riippumatta.

Hanke järjesti kaksi tilaisuutta, joihin osallistui yhteensä 70 henkilöä. Työntekijä kävi lisäksi puhumassa maatalouslomittajien kokouksessa hankkeesta ja ihmisten kohtaamisesta lomittajan työssä. Hanketta tehtiin tunnetuksi myös monenlaisissa tilaisuuksissa ja yhteyksissä. Hanke oli esillä paikallislehdissä ja alueuutisissa. Hankkeelle painettiin esite, joka jaettiin jokaiselle alueen tilalle, sekä lomitushallintoon ja työterveyshuollon toimipisteisiin.

Hankkeen yksityinen rahoitus saatiin alueen MTK-liitoilta ja -yhdistyksiltä, Maaseudun kehittämisen rahastolta (ProAgraria), kolehtituotoista ja paikallisilta yhteistyökumppaneilta: Liha-Hietaselta ja Vammalan Seudun Osuuspankilta. Kustannukset pysyivät budjetissa jääden jopa arvioidun alle. Suurin yksittäinen menoerä oli projektityöntekijän palkka. Muita kustannuksia aiheutui lähinnä tietokoneen vuokrasta, kilometrikorvauksista puhelimen käytöstä, tiedottamisesta ja taloushallinnon kuluista. Tilaisuuksien järjestämiseen ei kulunut rahaa suunnitellusti, koska hanke sai käyttää seurakunnan tiloja ja kalustoa, eikä järjestelyyn tarvittu talkoovoimaa.

Raportti

”4.3 Maa- ja metsätalous

”Maaseudun kehittämisestä annetun Euroopan neuvoston asetuksen (N:o 1698/2005) mukaisesti toimintaryhmien alhaalta ylöspäin -kehittämistapaa voidaan tulevalla kaudella 2007-13 soveltaa kuitenkin myös toimintalinjaan 1 (maa- ja metsätalouden kilpailukykyyn parantaminen).

Strategia 6: Edistetään maa- ja metsätalouden yrittäjän työssä jaksamista”

lainaus Joutsenten Reitti ry:n ”Koiramäen konstit” kehittämisohjelmasta vuosille 2007 – 2013

8 Hankkeen alkuidea, osalliset, kohderyhmä ja toimintaympäristö

Hanke sai alkunsa seurakunnan ja paikallisten tuottajayhdistysten vuoropuhelusta. Seurakunnalla on vaikeuksia tavoittaa työikäistä väestöä ja mietittiin eräänlaisen työpaikkapapin roolia. Tuottajayhdistyksiltä tuli toive aktiivisemmasta yhteydenpidosta seurakunnan kanssa. Koska Sastamalan alueella maatalous on edelleen vahvaa, päädyttiin kehittämään ajatusta yhteiskunnallisen työn kohdentamisesta maatalouden harjoittajiin. Hankkeen ajateltiin olevan oivallinen tapa kehittää uutta työmuotoa ja nivouttaa se osaksi seurakunnan työtä. Kun maatalousyrittäjien työssä jaksamisen kehittäminen oli yksi Joutsenten Reitti ry:n kehittämiskohteista, oli luontevaa hakea hankkeelle rahoitusta sieltä.

Tuottajayhdistyksistä aktiivisimmin mukana on ollut alusta asti MTK-Vammala, MTK-Mouhijärvi-Suodenniemi liittyi mukaan myöhemmin syksyllä ja MTK-Kiikoinen vuoden 2013 alusta, kun Kiikoisten kunta liittyi Sastamalan kaupunkiin. MTK-Keikyä ei ole ollut hankkeessa mukana. Hankkeen toimialue on silti ollut koko Sastamalan seurakunnan alue ja asiakkaina on myös MTK-Keikyän jäseniä. Vaikka tuottajayhdistykset ovat hankkeessa mukana, ei toimintaa rajoitettu ainoastaan yhdistysten jäseniin, kuten ei myöskään ainoastaan seurakunnan jäseniin. Hanke on jokaisen Sastamalan alueella toimivan maatalousyrittäjän käytettävissä.

Hankkeen alussa kartoitettiin Sastamalalaista toimintaympäristöä. Alueella on edelleen vahvaa maataloutta, tiloja koko kaupungin alueella on n. 750. Työterveyspalveluiden piiriin kuuluu niistä vain n. 40 %. Tuottajayhdistyksiä alueella oli alussa kolme ja Kiikoisten liityttyä Sastamalaan vuoden 2013 alusta neljä. Hankevetäjä oli yhteydessä viljelijöille palveluja tuottaviin tahoihin: ProAgria-Satakuntaan, Maatalousyrittäjien eläkelaitokseen, MTK-Satakuntaan, MTK-Pirkanmaahan ja MTK:n keskusliittoon, työterveyshuoltoon, Tukitaloon, sekä paikallisiin MTK-yhdistyksiin ja kyläyhdistyksiin, maaseutuasiamieheen, lomitushallintoon jne, tiedottaen hankkeesta, kuunnellen eri toimijoiden näkemyksiä millaiseksi hankkeen toimintaa tulisi kehittää ja luoden yhteistyöverkostoa.

9 Työnäky

Työn perusajatukseksi otettiin asiakkaan tilanteen kokonaisvaltainen kartoittaminen ja ymmärtäminen. Yrittäjän henkinen hyvinvointi ja ihmissuhteiden tila vaikuttavat oleellisesti työssä jaksamiseen ja sitä kautta

tilan ja eläinten hoitamiseen. Kun jollain osa-alueella on kuormitusta, se vaikuttaa toistenkin alueiden hoitoon. Kuormitus lisääntyy, tekemättömien töiden paine kasvaa lisäten omalta osaltaan kuormitusta. Näin ollaan oravanpyörässä, josta pois pääseminen vaatii asioiden tarkastelua uudesta näkökulmasta. Tämän näkökulman löytämiseen haluttiin hankkeella antaa apua.

10 Tiedottaminen

Hankkeelle laadittiin alussa esite, joka jaettiin maaseutuviranomaisen postituksen yhteydessä jokaiselle sastamalalaiselle tilalle. Hankevetäjä kävi erilaisissa tilaisuuksissa kertomassa hankkeesta, mm. MTK-yhdistysten johtokuntien kokouksissa ja vuosikokouksessa, MTK-Satakunnan liiton kevätkokouksessa, kyläilloissa, Lantulan kyläseuran johtokunnalle, lomituspalveluiden yhteistyöryhmälle, työterveyshuollon yhteistyöryhmälle, sadonkorjuun kirkkopyhissä, kinkereillä, tukikoulutuksessa ja Sastamalan kylien esiselvityshankkeen tilaisuuksissa.. Hankkeesta oli lehtijuttu Tyrvään sanomissa ja Satakunnan kansassa, sekä uutiset alueviestissä ja Yleisradion Hämeen alueuutisissa radiossa ja televisiossa. Hankkeella on oma sivu seurakunnan internet sivustolla ja hankkeen tilaisuuksista on tiedotettu niiden ajankohtaispalstalla. Asiakkaita tavoitettiin myös työterveyshuollon kautta. Tärkeäksi tiedotuskanavaksi on osoittautunut myös ”puskaradio”. Osa asiakaskontakteista on tullut aiempien asiakkaiden suosituksen perusteella, mikä tietyllä tavalla voidaan nähdä myös työn onnistumisen mittarina.

11 Tilaisuudet

Hanke järjesti kaksi tilaisuutta viljelijöille. Ensin oli ”Maatalousyrittäjien riskienhallintapäivä”, missä käsiteltiin tilanpidon riskejä henkisen ja fyysisen jaksamisen näkökulmasta sekä materiaalien riskien hallintaa, palo – ja sähköturvallisuutta ja vakuutusturvaa. Tilaisuudessa ollut viljelijäpuheenvuoro, sastamalalaisen Sirpa Matinojan kertomus omasta työuupumuksestaan ja siitä selviämisestä, herätti erityisesti keskustelua ja sitä kiiteltiin paljon myös jälkikäteen. Tilaisuus poiki idean järjestää jatkohankkeen aikana uuden teemapäivän riskeihin varautumisen juridisesta puolesta. Tämä tilaisuus on tarkoitus järjestää syksyllä 2013. Tilaisuudessa käsitellään myös sukupolvenvaihdoksia, sekä juridiselta kannalta että työhyvinvoinnin näkökulmasta. Toinen tilaisuus järjestettiin yhdessä Melan kanssa nimellä ”Maatalousyrittäjien määräaikaishuolto”. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä n. 70 henkilöä. Yleisöpalautte kummastakin oli positiivista. Lisäksi hankevetäjä kävi puhumassa lomittajien kokouksessa hankkeesta sekä ihmisten kohtaamisesta ja huolen puheeksi ottamisesta.

12 Toteutuksesta: nähtyä, kuultua ja koettua

Hankkeen pääasiallinen toimintamuoto on keskusteluavun antaminen, tukihenkilönä toimiminen ja viljelijöiden auttaminen löytämään oikeat auttajatohot erilaisiin ongelmiin. Hankkeen alussa työn lähtökohdaksi oli, että viljelijät olisivat itse aloitteellisia yhteydenotossa hankevetäjään. Näin useissa tapauksissa olikin, mutta asiakaskontakteja tuli myös paitsi työterveyshuollon, myös niin sanotun ”puskaradion” kautta. Monessa tapauksessa huolestunut sukulainen, naapuri tai yhteistyökumppani oli yhteydessä hankevetäjään toivoen yhteydenottoa. Näissä tilanteissa hankevetäjä otti yhteyttä tilalle.

Kertaakaan yhteydenoton kohde ei kieltäytynyt keskustelusta kokonaan. Osasta yhteydenottoja syntyi pidempi asiakassuhde, osa jäi yhteen keskustelukertaan. Jokaisen keskustelun perusvire oli kuitenkin positiivinen, asiakas oli lopulta hyvillään yhteydenotosta, vaikka alussa luottamuksen saavuttamiseen olisi mennytkin aikaa. Hyökkäävää tai negatiivista suhtautumista koko hankkeen aikana ei tullut kuin yhdeltä asiakkaalta, mutta hänkin lopulta halusi yhteydenpidon jatkuvan.

Hankkeen aikana on käynyt selväksi, että huonoimmassa tilanteessa olevat viljelijät eivät enää jaksaa olla aloitteellisia ja hakea apua tilanteeseensa. Hanke on osoittautunut erittäin tarpeelliseksi, kun työssä kuitenkin saatiin lyhyessäkin ajassa jotain positiivista edistystä aikaan jokaisella asiakastilalla, esimerkiksi keskusteluyhteyden palauttaminen tulehtuneeseen ihmissuhteeseen, viljelijän aktivoituminen taloustilanteensa tarkasteluun ja järjestelyyn tai viljelijän auttaminen selviytymään yllättävän tilanteen mukanaan tuomasta byrokratiasta. Joskus apua tarvittiin hyvinkin konkreettisesti ylivoimaiselta tuntuvan asian aloittamiseen tai toimintakyvyn ylläpitämiseen. Pienellä tuella ja avulla johonkin asiaan tarttuminen on lähtenyt käyntiin. Aina ei varsinainen ongelma välttämättä ratkennut, mutta asian purkaminen jo sinällään helpotti ja antoi uutta voimaa jaksaa haastavaa tilannetta. Monen tilan kohdalla työ jatkuu edelleen jatkohankkeen aikana.

Hankkeen alussa asetettiin tavoitteeksi käydä yksi viljelijäkeskustelu päivää kohti. Työn edetessä kävi selväksi, että tavoite ei tällaisena tule toteutumaan. Tilat, joilta hankevetäjään oltiin yhteydessä, olivat monesti hyvin moniongelmaisia ja voidakseen luoda jatkon kannalta välttämättömän kokonaiskuvan ongelmista, hankevetäjä joutui käyttämään työpäiviä monenlaiseen taustatyöhön ja yhteydenpitoon eri viranomaisten kanssa. Monesti kului aikaa luottamuksen saavuttamiseen, alussa kerrottiin vain joku osa ongelmiin johtaneista syistä ja vasta vähitellen kokonaisuus selkiintyi.

Työn kannalta oli hyvä, että hankevetäjä ei ollut paikkakunnalta ja ennestään tuttu, mutta siitä johtuen meni aikaa, ennen kuin alue ominaispiirteinen tuli tutuksi ja asiakaskunta sai riittävästi tietoa hankkeesta. Alussa kului myös aikaa tarvittavan uskottavuuden saavuttamiseen, osa kohderyhmästä vierasti seurakuntaa toimijana, yleensäkin suomalaisen kansanluonteeseen ei kuulu omista asioista puhuminen vieraalle, ei varsinkaan talousasioista. Monen potentiaalisen asiakkaan tilanne olisi ollut joko terveydenhuollon, lomahallinnon tai maaseutuviranomaisen tiedossa, mutta vaitiolovelvollisuus ja salassapitomääräykset estivät heitä olemasta asiakkaiden asioissa aktiivisia hankkeeseen päin. Myös tilaisuuksien järjestäminen, kokoukset, raportointi ynnä muut oheistoiminnat veivät aikaa keskusteluilta, unohtamatta hankevetäjän oman jaksamisen ylläpitämistä. Hanketta suunniteltaessa tähän seikkaan ei oltu huomattu kiinnittää huomiota ja olisikin ollut tarpeellista järjestää hankevetäjälle työnohjaus raskaiden asiakastilanteiden pohtimiseen. Seurakunnalla on onneksi muitakin vastaavan tapaisiin asiakastilanteisiin joutuvia henkilöitä, lähinnä diakonit. Heidän tiiminsä asiakastilanteiden pohtimiseen tarkoitettuihin tilaisuuksiin hankevetäjäkin osallistui voidakseen pohtia ja purkaa vaativimpia asiakaskontakteja luottamuksellisesti. Diakoniatimistä löytyi myös työpari asiakassuhteeseen, jossa se oli työskentelyn kannalta välttämätöntä.

Keskusteluja käytiin tiloilla asiakkaiden luona, mutta paljolti myös puhelimitse, sähköpostin välityksellä, hankevetäjän työhuoneella sekä ”toreilla, turuilla ja aitovierillä”. Moni keskustelu oli ennalta sovittu, mutta moni lähti käyntiin myös varsin spontaanisti, muun toiminnan ohessa. Hankevetäjä olikin työssään varsin tyyppillisen seurakunnan hengellisen työn työntekijän asemassa: töissä aina, kun jossain liikkeellä oli tai puhelin oli auki. Kun työ on paljolti henkistä auttamista, sitä on vaikea rajata tiettyyn aikaan ja paikkaan. Joskus ratkaiseva oivallus asiakkaan tilanteesta saattoi tulla keskellä yötäkin. Moni asiakaspuhelukiin puhuttiin iltasella, kun ilta-askareilta tuleva viljelijä ehti päivän ensimmäisen kerran pysähtyä.

Yhteydenottojen aiheet ovat olleet hyvin erilaisia. Selkeimmin esiin nousseita teemoja ovat olleet ihmissuhdeongelmat, rahahuolet ja työperäisen stressin aiheuttama uupumus ja tunne, että ei kykene vaikuttamaan omiin asioihinsa. Apua on tarvittu myös äkillisen kuolemantapauksen jälkeiseen asioiden hoitoon ja henkisen jaksamisen tukemiseen useammallakin tilalla. Terveyshuolet ja sukupolvien väliset ristiriidat ovat nousseet myös usein esiin, samoin sukupolvenvaihdostilanteen haastavuus ja yksinäisyys.

Hanke herätti huomiota myös valtakunnallisesti ja maakunnan tasolla. MTK-Satakunta on aloittamassa hankkeen innoittamana omaa maakunnallista hankettaan ja MTK:n keskusliiton hyvinvointivaliokunta halusi hankevetäjän kertomaan aiheesta omaan kokoukseensa. Siellä MTK Pohjois-Karjalan edustaja päätyikin analyysiin ”meillä pitäisi olla Maija joka maakunnassa”. Niin tarpeelliseksi maatalousyrittäjien työhyvinvoinnin tukeminen nähdään nykytilanteessa. Hämeen ammattikorkeakoulun aikuisopiskelija Leila Rantala teki opinnäytetyönään tutkimuksen hankkeen kohderyhmästä ja heidän kokemuksistaan omasta työhyvinvoinnistaan. Tutkimus toteutettiin nimettömänä internetkyselynä ja vastaaja sai halutessaan jättää yhteystietonsa. Vastauksia tuli 59 kpl ja osaan oli yhteystiedot liitetty mukaan. Näille tiloille hankevetäjä on ollut vielä yhteydessä. Tutkimus on vielä kesken, mutta sen tulokset pyritään julkaisemaan viimeistään jatkohankkeen aikana.

13 Tunnuslukuja

Hankkeen aikana tehtiin 45 tilakäyntiä, ennalta sovittuja asiakastapaamisia muualla kuin tilalla oli 8 ja spontaaneja asiakaskeskusteluja esimerkiksi tilaisuuksien yhteydessä 34. Puhelimitse työntekijää tavoiteltiin lähes päivittäin, joinain päivinä useastikin, ja kolmessa tapauksessa keskustelun avaus tapahtui sähköpostitse. Tilakäyntien vähäinen määrä selittyy pääosin sillä, että moni asiakas halusi keskustella työntekijän kanssa kahden kesken, ilman perheenjäsenten läsnäoloa, selvittääkseen omia ajatuksiaan. Samoin kynnys päästää ketään kotiinsa, kun kaikki ei ole hyvin, on ilmeisen korkea. Oma-aloitteisesti hankkeeseen otti yhteyttä 57 asiakasta, neljässä tapauksessa hanketyöntekijä otti muiden kautta esille tulleen huolen vuoksi yhteyttä asiakkaaseen. Kaikkiaan hankkeen aikana oltiin yhteydessä 61 eri asiakkaaseen henkilökohtaisesti ja tilakäyntien yhteydessä tavattiin myös 14 alaikäistä perheenjäsentä. Joidenkin asiakkaiden kanssa käytiin useita keskusteluja ja työ jatkuu vielä jatkohankkeen ajanakin. Henkilökohtaisin kontaktein hanke saavutti Sastamalan 750 tilasta 4 % ja tilaisuuksiin tuli osallistuja 5 %:lta tiloista.

14 Päätelmät

Hankkeen aikana kävi ilmeisen selväksi, että kokonaisvaltaisesti maatilalla asioita tarkastelevalle tukimuodolle on tarvetta. Yrittäjät ovat varsin yksin työssään ja tukiverkko perustuu lähinnä maksullisiin palveluihin ja läheisten apuun. Kun yrittäjä on ongelmiansa keskellä, niitä on vaikea hahmottaa ja löytää ratkaisuja yksin, varsinkin, jos kuormittuneisuus on jo lamauttanut toimintakykyä.

Kokonaisuutena työstä jäi päällimmäiseksi ajatus, että elämäntaitojen ollessa vahvat, ihminen selviää paremmin kuormittavista tilanteista, eikä joudu sellaisiin niin usein, kuin ihminen, jonka elämäntaitoissa on parantamisen varaa. Maatalousyrittäjä on, kuten yrittäjät yleensäkin, työssään varsin yksinäisiä ja heillä tulisi olla vahvat elämäntaitotaidot ja kyky johtaa itseään. Tähän seikkaan tulisi kiinnittää vahvasti huomiota alan koulutuksessa. Seurakunnan yhteiskunnallisen työn yksi toimintalinja

voisikin olla jatkossa laajemminkin esimerkiksi jonkinlainen elämänhallintatutoryhmä yrittäjille ja yrittäjiksi aikoville. Yhteiskunnassa on viime aikoina alettu kiinnittää huomiota syrjäytymiseen. Ei kuitenkaan ajatella, että yrittäjä voisi syrjäytyä. Tämän hankkeen aikana on kuitenkin tullut selväksi, että yrittäjä voi ajautua tilanteeseen, jossa omat asiat jäävät täysin hoitamatta ja uhkana on tilanteen luisuminen täysin käsistä.

Tämän kaltaisen tuen tarve ei ole nyky-yhteiskunnassa ohjelmakauteen sidottua, vaan työlle olisi tarvetta jatkuvasti. Arkaan aihepiiriin pureutuvan, aivan uudenlaisen työmuodon kehittäminen alusta asti vie aikaa ja vuoden mittainen hanke oli lähtökohtaisesti liian lyhyt työn vakiinnuttamiseksi. Jotta hankkeen hyödyt saataisiin talteen ja työ palvelemaan kohderyhmäänsä mahdollisimman hyvin, olisi jatkohankkeen aikana tarpeen keskittyä työhyvinvointiajattelun juurruttamiseen osaksi maatalojen kehityssuunnitelmia ja yhdeksi sidosryhmien painopistealueeksi.

Häiriöpäiväkirja

Näin analysoit ja ratkaiset työn häiriöitä:

1. Mieti työtilanne tai työvaihe, jossa tyypillisesti ilmenee kiirettä/hässäkkää/harmitusta. Voit myös pitää häiriöpäiväkirjaa.
2. Kirjaa ylös mahdollisimman tarkkaan, mitä tilanteessa tapahtui.
3. Muistele, milloin tilanne on alkanut yleistyä.
4. Arvioi, mikä työssäsi on muuttunut viime vuosina. Aiheuttaako jokin näistä muutoksista kirjaamiasi häiriöitä?
5. Millainen uusi toimintatapa vähentäisi häiriötä tai ehkäisisi sen kokonaan?
6. Kokeile uutta toimintatapaa ja arvioi sen vaikutuksia työn sujumiseen esimerkiksi kahden kuukauden kuluttua.

Häiriöpäiväkirja (lähde: Muutospajaohjaajan opas 2010, s. 82).

Aihe	Hankaluus/häiriö	Millaiset muutokset aiheuttavat häiriötä	Ideoita häiriön poistamiseksi